

Oversat tekst fra artikel i det polske månedsmagasin "Świat Kolei" (Jernbaneverden).

Gudhjem er en lille by (736 indbyggere i 2024) beliggende på den maleriske danske ø Bornholm. Byens lange historie, fortabt i middelalderens mørke, inkluderer også en jernbaneforbindelse.

I 36 år, fra 27. juni 1916 til 18. august 1952, var Gudhjem endestation for en 18 kilometer lang smalsporet jernbanelinje, der udgik i Almindingen (AGJ). Jernbanen nåede Almindingen tidligere (28. september 1901) via en 5 kilometer lang linje, der udgik i Åkirkeby. Denne by lå til gengæld på den ligeledes nedlagte (lukkede den 28. september 1968) linje fra Rønne til Nexø, den ældste på Bornholm.

I øjeblikket er byens jernbanehistorie kun dokumenteret af den bevarede bygning af den tidligere station (opført i registeret over historiske monumenter), navnet på gaden, hvor den ligger (selvfølgelig - stationsgaden) og en delvist bevaret manuel drejeskive.

Bygningen, som der blev udskrevet en særlig konkurrence om, blev åbnet i begyndelsen af linjens drift. Den husede et billetkontor, et stationsforstanderkontor, et venteværelse og bagageopbevaring. Der blev også planlagt lejligheder til stationspersonalet.

Samtidig med stationens opførelse blev der også opført tekniske supportbygninger. Blandt disse var en lokomotivremise med to stationer og en vognremise med to stationer, forbundet af en forbindelsesgang. Disse bygninger var placeret syd for stationsbygningen. Den førnævnte drejeskive var placeret nord for stationen.

Efter at linjen ophørte med driften, og sporene blev nedlagt, fortsatte stationsbygningen med at blive brugt til offentlig transport, da der var en busstation. Den tjente dette formål indtil den fuldstændige lukning af alle jernbanelinjer på Bornholm den 28. september 1968. Efter denne dato blev den sat til salg og erhvervet af private med den hensigt at etablere et museum der. Den tjener fortsat dette formål den dag i dag.

De tekniske supportbygninger har også overlevet og ejes af et byggefirma.

Drejeskiven, som var afskåret fra stationen af en gade, er også delvist bevaret. Den er samme alder som stationsbygningen og blev leveret af maskinfabrikken "Phønix" i Odense for en pris på 5.880 kr. dengang, hvilket svarer til cirka 216.000 kr. i dag. Desværre er kun drejeskivens murstens"grube" tilbage, mens den mekaniske del er blevet demonteret og sandsynligvis skrottet. I 2018 blev denne "grube" gjort mere

synlig, og en træplatform med et stykke spor blev placeret ovenpå for at give de besøgende en idé om, hvordan den engang så ud, og hvad den blev brugt til. En tilsvarende informationstavle blev også installeret. Drejeskiven har en interessant historie. Dette er den eneste jernbanedrejeskiven, jeg kender til, både smalsporet og standardsporet, der er blevet forevigt i et maleri.

Oluf Høst (18. marts 1884 – 14. maj 1966) var en berømt dansk ekspressionistisk maler, der var tilknyttet Bornholm hele sit liv. Han blev født, boede og arbejdede der, og døde også der. Et af hans værker er et maleri, der forestiller Gudhjem station om vinteren, med den førnævnte drejeskive synlig i forgrunden. Desværre specificerede maleren ikke datoen for maleriets tilblivelse, som i øjeblikket er udstillet på det førnævnte museum.

Dette museum dokumenterer, i modsætning til det i Nexø, ikke udelukkende historien om øens jernbaner. Det samler primært værker af kunstnere med tilknytning til Bornholm. Skiftende midlertidige udstillinger viser malerier, skulpturer og keramik.

Den permanente udstilling har dog en sektion dedikeret til jernbaner, med bevarede elementer af stationens tidligere udstyr, samt en model af et damplokomotiv, der engang kørte på strækningen. Foran indgangen til bygningen, hvor de tidligere stationsspor løb, blev der anlagt et kort sporstykke med en passende informationstavle.

Selvom antallet af krydstogter fra Polen til Bornholm har været meget begrænset på det seneste, opfordrer jeg alle jernbaneentusiaster, der besøger denne charmerende ø, til at besøge museet i Gudhjem. Det er værd at tjekke på forhånd, om museet er åbent. Det danske flag, der hejst på masten, markerer dets åbning.

Tekst: Romuald Solnicki